

OCHRANA SÍL V PROCESE PLÁNOVANIA A REALIZÁCIE OPERÁCIÍ VO VOJENSKOM UMENÍ

FORCE PROTECTION IN THE PROCESS OF PLANNING AND EXECUTION OF OPERATIONS IN MILITARY ART

Martin BAKIČ

ABSTRACT

We can classify the current global security environment as dynamic and unpredictable, to the return of the ties of the bipolar global power-political system. In the article, the author points (reacts) to the emerging security situation in the Euro-Atlantic area, with the aim of pointing out force protection as an adequate function of ensuring the fulfillment of the task in operations. Adequate security of the armed forces will require a process of planning and execution. The author focuses on a wide spectrum of force protection in the process of planning and execution of operations in military art, in individual levels of operations and in operational art (in operational design) as the main essence in the examined issue. In the last chapter, we point to the force protection as a basic joint function with the use of qualitative and comparative analysis of the acquired knowledge in the doctrinal environment in the examined issue.

Keywords: force protection, planning, execution, operations, military art

ÚVOD

Hlavnou charakteristikou súčasného globálneho bezpečnostného prostredia je vystupňovaná bezprostredná hrozba globálnej konfrontácie dvoch antagonistických blokov, ešte z čias druhej polovice 20. storočia. Na jednej strane zohráva vedúcu mocenskú rolu Severoatlantická aliancia a na strane druhej Ruská federácia, ktoré zásadným spôsobom formovali a formujú prístupy, takmer všetkých európskych štátov v oblasti bezpečnosti a obrany.

Nepriaznivý vývoj bezpečnostnej situácie v bezprostrednej blízkosti Slovenskej republiky (ďalej len SR) zvyrazňuje dôležitosť ozbrojených síl ako základného štátotvorného prvku a záruky existencie štátu. Ozbrojené sily Slovenskej republiky sú integrálnou súčasťou komplexného a koordinovaného úsilia spojencov Severoatlantickej aliancie, ktorá nám zabezpečuje efektívne odstrašenie. Cieľom je odstrašiť protivníka a zaistiť bezpečnosť bez prekročenia hranice ozbrojeného konfliktu tým, že sa zvýši pripravenosť Aliancie a je členov viesť bojovú činnosť vysokej intenzity na porazenie protivníka. V prípade ozbrojeného útoku zaručuje účinnú kolektívnu obranu, respektíve poskytuje vzájomnú pomoc. (Doktrína OS SR F, 2023)

Zásadná zmena bezpečnostnej situácie v našom regióne, ale aj v celom Euroatlantickom priestore vyžaduje nové požiadavky na ozbrojené sily v procese plánovania a realizácie vojenských operácií s vysokým stupňom reakčnosťou, flexibilitou a prispôbitosťou. Plánovanie v širšom význame použitia ozbrojených síl zvyrazňuje poslanie a úlohy ozbrojených síl pri obrane štátu a buduje nové požiadavky na spôsobilosť ozbrojených síl. V neposlednom rade prinášajú aj nové poznatky vo vedení vojenských operácií na strategickej, operačnej

a taktickej úrovni a teda v širokom spektre poznania vojenského umenia. Pozornosť bude koncentrovaná na uplatňovanie aktuálnej požiadavky na morálnu a konceptuálnu zložku bojového potenciálu ozbrojených síl.

Autor v tomto príspevku vychádza zo súčasnej bezpečnostnej situácie a bezpečnostných prístupov v Euroatlantickom priestore. Cieľ príspevku bude realizovaný na základe získaných teoretických poznatkov s využitím obsahovej, kvalitatívnej a komparatívnej analýzy zameranej na podrobné skúmanie aliančného a domáceho doktrinálneho prostredia. Skúmaná problematika bude spätá s využitím v praxi plánovania a realizácie použitia ozbrojených síl podľa línií hlavného úsilia a bude stanovovať úlohy v zmysle zásady, že každé splnenie úlohy v operácii musí byť zabezpečené adekvátnou ochranou síl. Predmet výskumu bude zameraný na abstrakciu a dedukciu získaných všeobecných poznatkov v danej problematike a v poslednej kapitole bude štrukturálne vyhodnotený.

1 VOJENSKÉ UMENIE

Vojenské umenie je definované ako uvážlivé uplatňovanie vojenskej vedy v konkrétnych podmienkach. Vojenské umenie má svoj vedecký základ v teórii vojenského umenia. Vojenské umenie sa zaoberá skúmaním metód a dizajnu vojenských činností v rozmanitej dimenzii, plánovania a realizácii ozbrojeného konfliktu v pozemnej, vzdušnej, námornej, vesmírnej (kozmickej) či kybernetickej doméne. Vojenské umenie zahŕňa vojenskú stratégiu, operačné umenie a vojenskú taktiku. (SVD 30, 2006)

Obrázok 1 Multi-doména vojenského umenia
Zdroj: *vlastné spracovanie podľa AJP-01, 2022.*

Stratégia označuje koncepčnú štruktúru a riadenie určitej činnosti, ktorej zámerom je ovplyvnenie budúcich predpokladov a dosiahnutie stanovených cieľov. Stratégia objasňuje všeobecnú metódu alebo umenie koncepčne dosahovať stanovené ciele prostredníctvom identifikovaných prostriedkov, metód a nástrojov v určitom časovom pláne. Pojem stratégia má genézu vo vojenstve a predstavuje osobitnú kategóriu. (AJP-01, 2022)

Vojenská stratégia predstavuje základnú súčasť vojenského umenia predstavuje spôsob, akým je možné rozvinúť vojenskú silu a použiť ju na dosiahnutie strategických cieľov daného štátu alebo skupiny štátov. Predmetom skúmania vojenskej stratégie sú všeobecné zákonitosti vojny, bezprostredné vojenské aspekty prípravy štátu a jeho ozbrojených síl na vojnu (ozbrojený konflikt). Použitie ozbrojených síl vo vojne zahŕňa teóriu a prax plánovania

(prípravy) a realizácie (riadenia) ozbrojeného konfliktu. Predstavuje ucelený systém vedeckých poznatkov o zákonitostiach vojny, metódach a dizajnoch jej riadenia, o štruktúre ozbrojených síl, ich príprave a použitia v ozbrojenom konflikte. Špecifická forma myslenia predstavuje vytváranie dizajnu o základných spôsobilostiach ozbrojených síl a o ich budúcich operáciách. Existuje množstvo definícií vojenskej stratégie od množstva autorov. Tieto definície zodpovedajú úrovni ich poznania, ale v konečnom dôsledku vždy hovoria o troch rozhodujúcich činiteľoch vojny: prostriedkoch, spôsoboch a cieľoch riadenia vojny. (SVD 30, 2006, AJP-3, 2019)

Operačné umenie je najmladšou súčasťou vojenského umenia. Operačné umenie predstavuje koncepčný rámec pre podporu plánovania a realizácie spočívajúcej v teórii a praxi riadenia vojenských operácií. Zahŕňa koncepty operačného dizajnu a riadenia operácií. (SPJ-5-4/Oper, 2021).

Obsahuje tak teóriu a prax prípravy a riadenia mnohonárodných, spoločných i samostatných operácií zoskupeniami ozbrojených síl, ako aj umenie riadiť operácie na operačnej úrovni riadenia ozbrojeného konfliktu. Vychádza z predpokladov stratégie a skúma. Dizajn súčasných bojových operácií, zákonitosti, princípy a metódy ich plánovania a riadenia, štruktúry, možnosti a zásady použitia operačných zoskupení. Skúma otázky **ochrany síl**, bojovej podpory, bojového zabezpečenia a zásady velenia a riadenia ozbrojených síl v operáciách. (SVD 30, 2006).

Operačné umenie slúži na pretransformovanie strategických cieľov do operačného plánu, ktorý určuje kedy, kde a na aké účely budú ozbrojené sily nasadené. Rieši bojovú činnosť na taktickej úrovni takým spôsobom, že prispieva k dosiahnutiu celkových cieľov vojenského ťaženia. Operačné umenie vyžaduje široký prehľad a schopnosť prognózovať, vyžaduje pozorné chápanie vzťahu použitých síl a prostriedkov (kapacít a spôsobilostí) na dosiahnutie cieľov. Pochopenie podstatného ťažiskového prvku v operácií i významu účinnej kooperácii všetkých nasadených síl a prostriedkov. Operačné umenie sa netýka výhradne len konkrétnej úrovne velenia. Predstavuje schopnosť veliteľa efektívne a úsporné využívať bojový potenciál usporiadaním ich úsilia v čase a priestore s cieľom splniť poslanie alebo rozhodujúce bojové úlohy, a tým účinnejšie dosiahnuť strategický cieľ ťaženia. (SVD 30, 2006, SVD PS OS SR, 2010).

Hlavnou podstatou operačného umenia je objasniť situácie, vyhodnotiť hrozby, príležitosti a riziká. Napláňovať logické riešenia na realizáciu bojových a ochranných činností (ochranu síl) ozbrojených síl tak, aby prichádzalo ku minimalizácii strát ozbrojených síl. Umožňuje podrobné plánovanie a tvorbu realizovateľných operačných rozkazov (plánov). Operačné umenie zahŕňa ciele, spôsoby a prostriedky. Určuje aké ozbrojené sily vykonávajú konkrétne akcie v čase a priestore, s cieľom zabezpečiť vytvorenie účinkov a dosiahnutie cieľov. Operačné umenie si vyžaduje širokú víziu, schopnosť predvídať a zručnosť plánovať, pripravovať, vykonávať a hodnotiť. Aktívna participácia veliteľa je v operačnom umení nevyhnutná, pretože vytvára synergiu vedy a umenia, pričom vyžaduje jeho intuíciu, skúsenosti a vodcovské schopnosti. Operačné umenie z pohľadu práce zohráva hlavný základ pri plánovaní a realizácii ochrany síl. (SPJ-5-4/Oper, 2021, AJP-3, 2019).

Vojenská taktika je najstaršou súčasťou vojenského umenia. Vojenská taktika predstavuje štúdium základov boja a jeho zákonitosti. Stanovujú sa metódy použitia bojových prostriedkov na útok a obranu. Skúmajú sa kapacity a spôsobilosti protivníka a jeho metódy riadenia boja. Vypracúvajú sa optimálne štruktúry a spôsoby riadenia boja v rôznych podmienkach. (SVD 30, 2006)

Vojenská taktika predstavuje súbor konkrétnych metód používaných bojujúcimi aktérmi s cieľom napadnutia, eliminácie, alebo zničenia protivníka. Na konkrétnejšie poznanie

problematiky bojovej činnosti, taktika v plnej miere využíva princíp teórie poznania, metód a všetkých dostupných prostriedkov. Princíp praxe využíva štúdiom z dostupných poznatkov a skúsenosti o činnosti civilných osôb, vojakov, výzbroje, techniky, geografického prostredia, terénu, počasia a ďalších okolností, ktoré majú vplyv na prípravu a riadenie bojovej činnosti. Štúdiom dostupných poznatkov a skúsenosti sa stávajú účinnými zdrojmi práve pri zabezpečovaní ochrany síl. (SVD 30, 2006)

Taktika sa vyberá pre konkrétnu, vopred zvolenú oblasť boja, konkrétnu situáciu a konkrétny priestor bojovej činnosti / bojiska. Nezaobera sa výberom vhodného bojiska či konkrétnej situácie, ktoré sú operačnou úlohou. To znamená, že veliteľ si musí poradiť s už danou situáciou, ktorú mu určili iní a vyťažiť z nej čo najviac. Veliteľ sa vôbec nezaobera cieľmi mimo oblasť pôsobenia ozbrojených síl, akou je diplomacia a ekonomika, ktoré sa zaraďujú do oblasti stratégie. Z toho vyplýva, že taktika je explicitne podmnožina operačného umenia. Tieto termíny sa niekedy prekrývajú a operačné umenie je označované ako taktika. Na rozdiel od stratégie, ktorá operáciu plánuje dopredu, taktika sa zaoberá bezprostrednou bojovou činnosťou, čo ale neznamená, že sa navzájom neovplyvňujú. (SVD 30, 2006)

Lepší veliteľ vyhrá bitku, lepší stratég vyhrá vojnu, ale mnoho taktických porážok môže zmarit aj tú najlepšiu stratégiu. Všeobecne môžeme konštatovať, že taktika je stanovená len na základe premysleného konania (riadenia) a konkrétnych skutočností, akými sú iniciatíva, náhoda, adaptácia, výzbroj, informácie, metóda, voľba taktiky, zhromažďovanie jednotlivých faktorov a využívanie chýb protivníka. Veliteľ musí v súlade so vzniknutou situáciou implementovať najúčinnšie ochranné opatrenia tak, aby zabezpečil efektivitu ochrany síl (ozbrojených síl).

Spilý a Hrnčiar vo vojenskej učebnici „Vojenská taktika“ charakterizujú vývoj vojenskej taktiky z historického obdobia na starovek, stredovek, novovek, obdobie po prvej a druhej svetovej vojne až po súčasnosť. Pričom podľa skupiny amerických autorov na čele s W. S. Lindom rozdeľujú vojenskú taktiku na štyri generácie vedenia vojen. Vývoj súčasného bezpečnostného prostredia sa vyznačuje štvrtou a novou generáciou vedenia vojen. Štvrtá generácia vedenia vojen je charakterizovaná stieraním hraníc medzi vojnou a politikou, vojskom a civilným obyvateľstvom. Charakteristickými črtami konfliktu štvrtej generácie je dlhé trvanie, terorizmus, decentralizovaná a často nadnárodná základňa neštátneho aktéra. Ďalšími znakmi sú sofistikované psychologické aktivity, ktoré sú špeciálne vedené prostredníctvom médií a využívanie všetkých dostupných prostriedkov nátlaku (politických, ekonomických, sociálnych alebo vojenských). Taktika neštátnych aktérov zodpovedá asymetrickému spôsobu riadenia bojovej činnosti. Spilý a Hrnčiar charakterizujú neštátnych aktérov ako bojovníkov, ktorí nechcú byť konfrontovaní s armádou štátu alebo s koalíčnými silami. (Spilý, P., - Hrnčiar, M., 2022).

Asymetria z vojenského hľadiska stavia proti sebe činnosti vykonávané v súlade s vojenskými štandardami a medzinárodným právom. Pričom neštátny aktéri, ktorí vedú postupy partizánskeho spôsobu bojovej činnosti nerešpektujú a ignorujú Ženevské konvencie. Spilý a Hrnčiar determinujú ako významným znakom asymetrie je stret limitovanej vôle pravidelných armád a fanatickej vôle neštátnych subjektov. Ak bude armáda štátu alebo koalície zotrvať na taktike predchádzajúcich generácií, nebude schopná efektívne pôsobiť voči protivníkovi štvrtej generácie. Príklady takéhoto zlyhania vidíme v neúspechu Sovietskeho zväzu a NATO v Afganistane.

Nová generácia vedenia vojen (Piata generácia vedenia vojen) sa považuje za súčasné vedenie ozbrojeného konfliktu. Je charakterizovaná ako rozšírenie asymetrickej a povstaleckej vojny, pri ktorej protivník využíva prostriedky (konvenčné aj nekonvenčné vojenské taktiky a zbrane, politické, náboženské a sociálne spory, globálne informačné prostriedky) a spôsoby

jej vedenia (organizovanými alebo neorganizovanými skupinami, štátom alebo neštátnym aktérom) v úsilí narušiť a poraziť silnejších protivníkov a dosiahnuť svoje ciele. Súčasný trend súpera medzi krajinami predstavuje hybridný spôsob presadzovania svojich záujmov. Jeho hlavné znaky tvoria:

- vojenské a nevojenské nástroje uplatňované v integrovanom ťažení s cieľom dosiahnuť prekvapenie a uchopiť iniciatívu,
- diplomatické prostriedky využívané na získanie psychologických a materiálnych výhod,
- ekonomický nátlak,
- sofistikované a rýchle informačné, psychologické a kybernetické operácie,
- skryté a príležitostne aj otvorené vojenské a spravodajské akcie. (Spilý, P., Hrnčiar, M., 2022).

Musíme podotknúť, že protivník v rámci piatej generácie prioritne nechráni svoje kapacity (sily a prostriedky) ale ide o protivníka, ktorý využíva všetky spôsoby podvratnej činnosti k získaniu svojich záujmov (strategických cieľov). K získaniu takéhoto záujmu využíva všetky dostupné prostriedky aj na úkor vysokých strát. Prevláda dopyt na získanie svojich záujmov, nad bezpečnosťou teda ochranou síl.

V rámci piatej generácie vedenia vojen zohrávajú najväčšiu úlohu hybridné hrozby. Príkladom piatej generácie je súčasný ozbrojený konflikt na Ukrajine, pričom protivník za účelom zastrašenia vykonával rozsiahle vojenské cvičenia v blízkosti hraníc Ukrajiny pred samotným útokom. Ukrajina čelí vojne s Ruskou federáciou s použitím stratégie hybridnej vojny, ktorá predstavuje veľmi silný a komplexný spôsob vedenia ozbrojeného konfliktu. Ide tak o konflikt s viacerými rozmermi, v ktorom sa spájajú prvky kybernetických útokov (operácií), využívanie legálnych a nelegálnych jednotiek, propaganda, ekonomický nátlak, vydieranie v oblasti energetiky, politická destabilizácia a diplomacia.

Protiprávna anexia Krymského polostrova v roku 2014 bola prvým prípadom násilnej zmeny hraníc a začlenenia časti určitej krajiny inou krajinou v Európe od skončenia 2. svetovej vojny. Použitie vojenskej sily v Európe na obranu takzvaných historických a bezpečnostných dôvodov alebo v záujme ochrany určitej menšiny žijúcej v zahraničí nemožno nijako odôvodniť takouto agresiou.

2 STRATÉGIE A ÚROVNE OPERÁCIÍ

Politicko-strategická úroveň hodnotí využitie všetkých zdrojov a všetkých nástrojov štátu na dosiahnutie politických cieľov. Táto úroveň je preto doména vrcholových exekutívnych a zákonodarných orgánov a ich predstaviteľov. Samotné vojenské operácie sa riadia na vojensko-strategickej úrovni a plánujú a vedú na operačnej a taktickej úrovni. Jednotlivé vojenské činnosti sa potom v závislosti od ich plánovaného účinku alebo od ich príspevku k dosiahnutiu strategických cieľov definujú ako vojensko-strategické, operačné či taktické. Vzájomné vzťahy medzi týmito úrovňami priamo nesúvisia so silami a prostriedkami (kapacitami a spôsobilosťami) načo sú predurčené. Súčasne jednotlivé úrovne a ich vojenské aktivity nie sú možné jednoznačne odlíšiť, pretože ich význam, pôsobnosť a aj plánovanie spravidla presahuje jednu konkrétnu úroveň. (Doktrína OS SR E, 2020)

Strategické, operačné a taktické úrovne použitia vojenského nástroja definujú systém použitia vojenskej sily a organizovania vojenských aktivít a plánovania na dosiahnutie strategických cieľov. Na všetkých úrovniach riadenia operácií je nevyhnutné rešpektovať konečný stav, strategické vojenské ciele, možnosti a obmedzenia použitia vojenského nástroja. (Doktrína OS SR F, 2023)

Vojensko-strategická úroveň je úroveň riadenia (rozhodovania) o spôsobe použitia vojenskej sily na dosiahnutie strategických cieľov. Vojenská sila sa používa v súlade s politickými rozhodnutiami. Na tejto úrovni sa vo Vojenskom výbore NATO alebo v Severoatlantickej rade zvažuje prínos vojenskej sily a vytvárajú sa možnosti vojenskej reakcie (z angl. military response options), ktoré sa predkladajú na posúdenie príslušným politickým výborom alebo poradným skupinám. V procese vytvárania týchto možností by sa mali s určeným hlavným veliteľom spojeneckých síl (koaličných síl) prerokovať:

- celková úloha, strategické a vojenské ciele a definovanie konečného stavu – situácie, ktoré sa budú považovať za úspech,
- zistenie všetkých politických, finančných alebo právnych obmedzení použitia síl, v ktorých sa môžu spojeneckí/koaliční partneri líšiť,
- definovanie spôsobilostí síl a potreby strategických záloh,
- stanovenie systému velenia a riadenia a finančného zabezpečenia,
- koordinovanie a integráciu operácie s ostatnými nástrojmi moci prostredníctvom civilno-vojenskej integrácie (z angl. civil-military integration),
- analyzovanie vojenských hrozieb. (Doktrína OS SR E, 2020)

Hlavnou podstatou operačnej úrovne je plánovanie. Operačná úroveň spočíva v samotnom plánovaní, riadení a udržiavaní ťaženia pre splnenie strategických a/alebo operačných cieľov v dejisku alebo v priestore hlavnej operácii. Operačná úroveň alebo operačné umenie transformuje vojenskú stratégiu do taktických úloh. Tá prebieha definovaním operačných línií na dosiahnutie operačných účinkov, iniciovaním akcií a využívaním zdrojov na zaistenie úspechu ťaženia. (AJP-5, 2019, SVD 50, 2006).

Takéto činnosti sú zodpovednosťou operačného veliteľa. Na operačnej úrovni a v rámci určeného priestoru spoločných operácií sa ozbrojené sily rozmiestňujú a používajú v súlade so stratégiou ťaženia na dosiahnutie vojenských strategických cieľov. Účinné plánovanie vytvára taktické úspechy dosiahnuté v bojovej činnosti a operáciách. Dosiahnuté úspechy sú kombináciou vytváraných požadovaných účinkov podporujúce dosiahnutie strategických cieľov a požadovaného konečného stavu. Na tento účel by mal veliteľ na operačnej úrovni spresňovať operačný plán (z angl. Operation Plan), vydávať operačné rozkazy (z angl. Operation Order) a riadiť operácie. Pre dosiahnutie úspechu sa na operačnej úrovni: (AJP-01, 2022)

- analyzuje sa misia/operačná úloha a cieľ. Rozhoduje sa, v akej postupnosti sa jednotlivé ciele majú dosahovať, pričom musí sa prihliadať na politické vojenské ambície,
- pridelujú sa sily a prostriedky (zdroje) podľa potreby s cieľom realizovať a splniť misiu/operačné úlohy na taktickej úrovni,
- na základe konzultácií s ostatnými koaličnými partnermi určujú sa požiadavky a stanovujú sa priority pre poskytovanie logistického a zdravotníckeho zabezpečenia (podpory) na udržanie nepretržitej operačnej činnosti,
- buduje sa interoperabilita a synergia s hlavnými aktérmi v rámci dejiska operácie,
- vyhodnocujú sa hrozby, riziká sa minimalizujú na prijateľnú úroveň, aby sily splnili misiu/operačnú úlohu a zabezpečili by účinnú ochranu síl. (Doktrína OS SR E, 2020)

Taktická úroveň používa sily na realizáciu vojenských úloh a na dosahovanie taktických vojenských cieľov. Úspešné plnenie týchto cieľov prispieva k úspechu na operačnej a strategickej úrovni. Taktické aktivity vedené v priamom dotyku majú aj v súčasných operáciách porovnateľné trvanie, avšak čas na plánovanie, realizáciu a vyhodnotenie operačnej úrovne operácií sa skrátil. Vojenské iniciatívy generujú následnosť účinkov, ktoré spolu

prispievajú k úspechu operácie a teda zabezpečujú účinnú ochranu síl. (Doktrína OS SR E, 2020)

Rozlišovanie medzi vojensko-strategickou, operačnou, či taktickou úrovňou v spoločných operáciách nebude vždy úplne jednoznačné. Je to spôsobené tým, že aj použitie malej taktickej jednotky môže mať z hľadiska poskytujúcej krajiny politickú súvislosť. Výsledkom akejkoľvek taktickej činnosti bude operačný alebo aj strategický cieľ. Plnenie strategických cieľov si teda nebude vždy vyžadovať rozmiestnenie veľkého počtu síl s ťažkou výzbrojou. (Doktrína OS SR E, 2020)

Za najúčinnější spôsob zabezpečovania obrany SR považujeme kolektívnu obranu. Tá bude udržiavať a rozvíjať svoju schopnosť odolávať ozbrojenému útoku a zvyšovať obranný charakter štátu. Podmienkou bude prijatie zahraničných ozbrojených síl na svojom území, zlepšenie vojenskej mobility a poskytnúť podporu ako hostiteľská krajina. Zároveň sa stáva záväzkom a schopnosťou vyslať ozbrojené sily na pomoc spojencom pri ich (spoločnej) kolektívnej obrane. Pri ozbrojenom útoku SR použije na svoju obranu všetky svoje obranné sily a prostriedky (kapacity a spôsobilosti) a ostatné dostupné zdroje, ktoré má k dispozícii. Dôraz sa bude klásť na implementáciu špeciálnych a operatívnych ochranných opatrení k zabezpečeniu obrany štátu. Zvláštnu pozornosť v súčasnej dobe si bude vyžadovať reagovať na hybridné pôsobenie proti jej zvrchovanosti, územnej celistvosti a nedotknuteľnosti hraníc, a to aj pod prahom zvyčajnej reakcie. (Obranná stratégia SR, 2021)

Obranné úsilie Slovenskej republiky v hierarchii NATO sa bude podieľať na plánovacích procesoch, ktoré budú smerovať k vytváraniu síl rýchlej reakcie a k spoločným vojenským cvičeniam. SR bude zabezpečovať vytvorenie a činnosť štruktúr NATO na vlastnom území. Prispievať k vytváraniu a používaniu spoločných spôsobilostí. S iniciatívami NATO sa bude podieľať aj na vytváraní ďalších požadovaných opatreniach, ktoré zvýšia kolektívny odstrašujúci a obranný potenciál a schopnosť jeho použitia vrátane rozvoja vojenských a civilných spôsobilostí. SR sa zameria na vytváranie, udržiavanie a rozvoj ozbrojených síl v čase krízovej situácii. Zároveň zabezpečí ich ochranu a obranu na úseku obrany štátu a ich prevádzku v krízovej situácii. Rozvoj logistického zabezpečenia a infraštruktúry sa zameria aj na zlepšenie vojenskej mobility v kontexte požiadaviek Aliancie a Európskej únie. (Obranná stratégia SR, 2021)

Na základe vzniku ozbrojeného konfliktu na Ukrajine v roku 2022 alebo môžeme ju označiť aj ako Ruskú vojnu na Ukrajine sa v rámci súdržnosti a solidarity vytvorilo nové kolektívne odstrašenie. Toto opatrenie je vytvorené pre zvýšenie pripravenosti ozbrojených síl NATO a má odrázať od agresie v odhodlaní brániť aliančné členské krajiny. Ochrana spočíva vo vytvorení mnohonárodného zoskupenia (úlohového zoskupenia) k zabezpečeniu dlhodobej podpory krajín na východnom krídle NATO v rámci činností na posilnenie ostráživosti (z angl. enhanced vigilance activity, tzv. eVA). Jedna z mnohonárodnej bojovej skupiny pôsobí aj na území Slovenskej republiky.

3 OPERAČNÉ UMENIE A OPERAČNÝ DIZAJN

Hlavná podstata problematiky príspevku vychádza z operačného umenia. Operačné umenie sa realizuje prostredníctvom kombinovania schopností veliteľa, procesov operačného dizajnu a riadenia operácií za participácii štábu (operačných plánovačov). Veliteľ a štáb vytvárajú plány a rozkazy aplikovaním konceptu operačného dizajnu s postupnosťou plánovacích činností. (SPJ-5-4/Oper, 2021)

Kombinuje sa umenie a veda, a tým sa vytvárajú produkty, ktoré opisujú (spôsoby) ako spoločné sily využijú kapacity a spôsobilosti, aby dosiahli ciele (zámery) pri dosahovaní

konečného stavu. Operačný dizajn je proces cyklicky sa opakujúceho porozumenia vzniknutej skutočnosti (úlohy, udalosti) a jeho vymedzenia pre podporu veliteľa a štábu pri aplikácii operačného umenia. Napomáha veliteľovi a štábu porozumieť operačnému prostrediu a vytvárať skutočné riešenia operácií. Prostredníctvom operačného dizajnu veliteľ vyjadruje víziu a vytvára opatrenia s cieľom poskytnúť podrobné a vykonateľné plány, ktoré operácii dodajú komplexnú logiku. Operačný dizajn je podmienený zrozumiteľným pochopením politického a strategického kontextu. Štruktúrované procesy pri koncepciách a nástrojov umožňujú vytvorenie konceptu operácií. (SPJ-5-4/Oper, 2021)

Veliteľ a štáb využívajú hodnotenie operácií na vyhodnotenie implementovaných opatrení k stanoveným cieľom tak, aby zistili celkový progres operácii. Taktická úroveň podporuje hodnotenie operácií zakomponovaním taktického hodnotenia. Zistenia z operačného hodnotenia, často vedie k vylad'ovaniu operačného dizajnu. (SPJ-5-4/Oper, 2021)

Na základe porozumenia nadobudnutého aplikovaním operačného dizajnu dochádza k podrobnejšiemu plánovaniu počas postupu plánovacích činností. Tento postup predstavuje logickú analytickú metodológiu, ktorá sa skladá z progresívnych činností. Tieto činnosti vedú k analýze úlohy a k vytvoreniu, analyzovaniu a porovnaniu alternatívnych variantov činností (z angl. Courses of Action, ďalej len COA). Výber najvhodnejšieho COA a teda vytvorenie plánu alebo rozkazu spoločné sily dokážu dosiahnuť ciele a splniť ich pridelenú úlohu. Formuluje sa tým zoznam taktických činností na dosiahnutie operačných a strategických cieľov podporujúcich konečný stav. Skupina operačných plánovačov zosúladuje akcie a zdroje v čase a priestore s cieľom skompletizovať plán. Hodnotenie operácií sa stáva základným pilierom riadenia operácií a tým aj súčasťou všetkých fáz plánovania. Z uvedeného môžeme konštatovať, že hlavnú úlohu bude zohrávať plánovanie nad tým ako hodnotiť a čo hodnotiť počas operačného dizajnu, ktorý posilňuje celkové úsilie plánovania, realizácie a hodnotenia. (SPJ-5-4/Oper, 2021)

Operačné umenie predstavuje logické a kreatívne zlad'ovanie a synchronizáciu činností ozbrojených síl s činnosťami ďalších zložiek s cieľom dosiahnuť strategické a/alebo operačné ciele. Predstavuje transformáciu operačných línií do vykonateľných taktických úloh. Tento koncept, aj keď pochádza z čias frontových operácií, je plne aplikovateľný do súčasných operácií, kde riešenie krízy nemusí byť vždy podmienené vojenským úspechom. Realizácia prebieha prostredníctvom kombinácie schopností veliteľa, procesov operačného dizajnu a operačného manažmentu, prebiehajúcich za participácie štábu (operačných plánovačov). Táto kombinácia popisuje cyklus: analýzy, plánu, vykonania a vyhodnocovania, ktorý ho synchronizuje (prepája) s príslušnými aliančnými publikáciami. (Doktrína OS SR E, 2020)

Operačný dizajn je platný (trvá) po celý čas operácie s tým, že sa prispôsobuje meniacim sa podmienkam, miere porozumenia vzniknutej udalosti, novej úlohy alebo pokynom nadriadeného. Plánované vzťahy medzi akciami, účinkami či rozhodujúcimi podmienkami sú dôležité, ale nie nemenné. Kritickým aspektom operačného dizajnu je jeho priebežné prehodnocovanie a presňovanie. (Doktrína OS SR E, 2020)

Operačný manažment operácií integruje, koordinuje, synchronizuje a spresňuje priority pri riadení operácií a vyhodnocuje ich postup. Operačný manažment operácií premieňa operačný dizajn do konkrétnych akcií prostredníctvom uplatňovania spoločných funkcií v kombinácii so štandardnými plánovacími procesmi pri jeho činnosti. Vyhodnocuje smerovanie operácie a modifikuje plán tak, aby vždy smeroval k stanoveným cieľom v rámci meniacich sa podmienok a predstavoval hlavný spôsob riadenia spoločných síl ich veliteľom. (Doktrína OS SR E, 2020)

Rámec operácií sa skladá zo spoločných funkcií (činností) ako formovanie operačného prostredia, vykonanie úderu na protivníka, rozvíjanie úspechu, ochrany síl a udržiavanie

operácie. Veliteľ musí mať skutočnú predstavu o ich vzájomnom vzťahu a vzťahu k hlavnej operácii. Na jednotlivé vojenské činnosti nemožno hľadiť ako na sekvenčné či oddelené fázy operácie. Cieľom je sústrediť sa na úspech operácie. Tieto základné činnosti umožňujú veliteľovi naplánovať plán každej z podriadených činností. (AJP-01, 2022)

Formovanie operačného prostredia je prispôsobovanie operačného prostredia tak, aby predstavovalo výhodu pre vlastné sily a nevýhodu pre protivníka. Úspešné operácie na formovanie bojiska môžu tiež efektívne odstrašiť protivníka a predísť tak, ďalšiemu vývoju krízy. Odstrašovanie protivníka v jeho hĺbke za súbežného a koordinovaného využívania informačných činností môže vážne podkopať jeho vnímanie operačného prostredia a obmedziť mu voľnosť konania. Formovanie operačného prostredia zahŕňa identifikáciu operačného prostredia so silnými stránkami vlastných síl, ktoré sa môžu využiť na rozvíjanie úspechu.

Vykonanie úderu je rozhodujúcim prvkom operácie, ktoré bude spravidla jedna z foriem ofenzívnych akcií zameraných na bojovú silu protivníka. Môže byť problematické vopred určiť, ako zaútočiť na bojovú silu nekonvenčných vojenských síl (napr. na rozptýlené skupiny povstalcov). Hlavným prostriedkom napadnutia sú manéver, paľby a informačné činnosti. Na rozvíjanie úspechu musí veliteľ využiť všetky príležitosti na získanie, udržiavanie a opakované získanie stratenej iniciatívy potrebnej na splnenie úlohy. Zabezpečenie úspechu bude predstavovať vytváranie príležitostí, získavanie síl a prostriedkov a dosiahnutie vyššieho tempa operácie v porovnaní s protivníkom.

Aj v rámci útoku na protivníka musí veliteľ svoje sily chrániť. Pri vykonávaní úderu a rozvíjaní úspechu musí veliteľ využívať široké spektrum opatrení ochrany síl tak, aby zabezpečil stanovené ciele a minimalizoval straty vlastných síl. Doktrína OS SR vymedzuje do popredia jednu z kľúčových činností v oblasti ochrany síl a to obranné kybernetické operácie. (Doktrína OS SR E, 2020)

Udržiavanie operácie je oporným bodom pre veliteľovu voľnosť konania pri formovaní operačného prostredia, vykonaní úderu, rozvíjaní úspechu a **ochrany síl**. Udržiavanie zahŕňa:

- nasadenie a stiahnutie,
 - zhromaždenie a presun záloh a síl druhého sledu,
 - striedanie, doplnenie a obnovu síl,
 - podporu hostiteľskou krajinou,
 - uzatváranie kontraktov,
 - zmluvnú podporu,
 - zriadenie operačných základní a trás spájajúcich operujúce jednotky s ich základňami.
- (Doktrína OS SR E, 2020, ATP-3.2.1, 2018)

Obranný potenciál a spôsobilosti ozbrojených síl Slovenskej republiky sú vybudované na úspešnom použití vojenskej sily ako mocenského nástroja štátu, ktorý je založený na troch pilieroch:

1. Odhodlaní brániť štát (vôľa občanov, predurčených záloh OS SR a príslušníkov OS SR) spočíva v morálnej zložke, ktorá je postavená na:

- odhodlaní,
- presvedčení,
- tímovej súdržnosti,
- disciplíny,
- vodcovstve.

2. Účinnosti obrany štátu (profesionálna pripravenosť príslušníkov OS SR na obranu SR). Konceptuálna zložka, ktorá vychádza z:

- doktríny,
- pochopenia problému,
- adaptability,
- kreativity.

3. Komplexnej odolnosti (dostupnosť potrebných ľudských, materiálnych a finančných zdrojov na obranu SR), ktorá vychádza z fyzickej zložky, ktorú vytvárajú:

- ľudské zdroje,
- výzbroj a výstroj,
- vycvičenosť,
- pripravenosť,
- udržateľnosť.

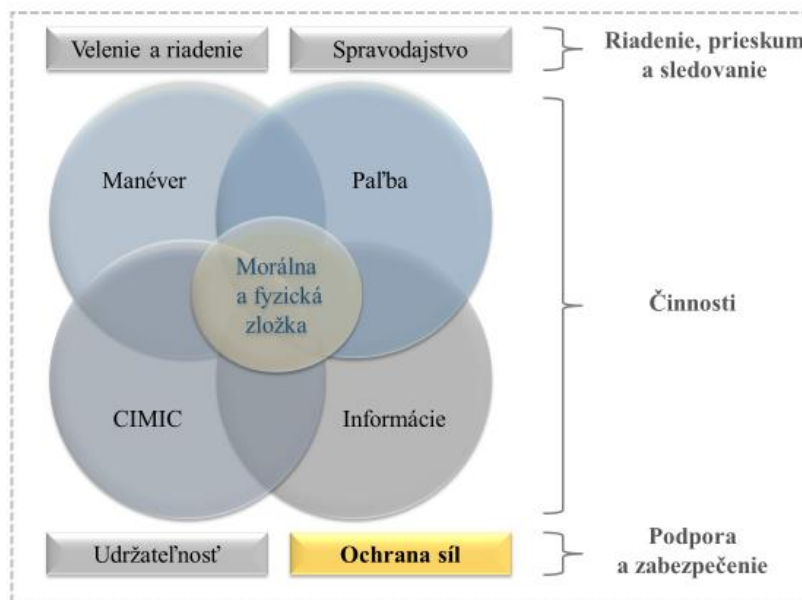
Uvedené tri piliere vytvárajú obranný potenciál, ktorého zvyšovanie je podmienené rozvojom jeho jednotlivých častí – Spoločných funkcií. (Doktrína OS SR E, 2020)

Operačný dizajn predstavuje hlavnú koncepciu pre operačné požiadavky, ktorými sa musí zaoberať a skúmať štáb v súvislosti s funkčnými oblasťami na dosiahnutie cieľov. Vzájomne prepojené a vyvážené oblasti akcií, ktoré je nevyhnutné pokryť na realizáciu operačného dizajnu a ich prepis do formátu operačného plánu sú vyjadrené spoločnými funkciami. (SPJ-5-4/Oper, 2021, s.15). Spoločné funkcie (z angl. Joint functions) sú rámcom, ktorý veliteľovi a štábu poskytuje prostriedky pre vizualizáciu činnosti síl a prostriedkov. Zaisťuje sa tým riešenie všetkých postupov operácie. Veliteľ ich potrebuje posúdiť pri určovaní spôsobilostí nevyhnutných pre spoločné sily, ako aj pri riadení operácie.

4 OCHRANA SÍL AKO ZÁKLADNÁ SPOLOČNÁ FUNKCIA

Spoločné funkcie opisujú činnosti a spôsobilosti ozbrojených síl. Bojový potenciál sa prostredníctvom nich aplikuje na vytvorenie bojovej sily, ktorá sa v skutočnosti používa v operáciách. V spoločnej operácii si veliteľ môže vybrať zo širokej škály spoločných spôsobilostí. Spôsobilosti budú zamerané na konkrétnu činnosť v kombinácii s rôznymi spôsobmi vykonania tak, aby sa splnila celková úloha. Plán operácie opisuje spôsob ako sú sily a prostriedky (kapacity a spôsobilosti) spoločne použité na vykonanie spoločných funkcií a úloh. V súlade s cieľmi, ktoré sa majú dosiahnuť, sú spoločné funkcie koordinované spôsobom, ktorý je potrebný na to, aby ozbrojené sily vykonávali základné úlohy zisťovania, fixovania, úderov a rozvíjania úspechu. (VDG-30-01/Oper., 2019)

Spoločné funkcie predstavujú analytický nástroj pre veliteľa a štáb, ktorý poskytuje úplnú deskripciu všetkých činností. Ozbrojené sily ich vzájomne (previazane) využívajú pri plánovaní, realizácii a konsolidácii operácií. Opisujú taktické povinnosti a činnosti potrebné na bojisku tak, aby boli splnené stanovené úlohy a ciele operácie. Poskytujú rozsiahly a úplný opis činností v priestore bojovej činnosti pre plánovanie a realizáciu operácií prostredníctvom zoskupovania síl a pridelovania úloh. Veliteľ pri svojom rozhodovaní dbá na každú zo spoločných funkcií, zabezpečuje, aby boli riešené všetky stránky boja v procese plánovania a riadenia operácie. Schopnosť uplatniť manévrový prístup vychádza z pochopenia príslušnej filozofie velenia a riadenia, spravodajstva a informácií, od použitia palebnej sily, manévru, ochrany síl až po realizáciu bojového zabezpečenia všetkých funkcií na bojisku. Význam jednotlivých funkcií sa môže podľa cieľa operácie líšiť. Spoločne vytvárajú logický celok a základ vyvážených spôsobilostí kombinovaných síl. (VDG-30-01/Oper., 2019)

Obrázok 2 Rámec spoločných funkcií
Zdroj: *vlastné spracovanie podľa AJP-01, 2022.*

Ochrana síl je jednou zo základných spoločných funkcií, ktorá sa dosahuje prostredníctvom koordinácie všetkých spoločných funkcií s cieľom identifikovať zámer (úmysel) protivníka. Úlohou síl bude zničiť ho, znebojaschopniť ho alebo oslabiť ho, do doby kedy dôjde k rozhodujúcej bojovej činnosti. Počas bojovej činnosti musí byť ochrana síl prioritou veliteľa, ako súčasť plnenia pridelennej celkovej úlohy vo všetkých etapách operácie od prípravy, cez nasadenie, použitie síl, až po návrat. Plánuje sa a realizuje sa na zachovanie bojovej sily ozbrojených síl. Všetky zložky (sily) ozbrojených síl majú úplnú schopnosť a zodpovednosť za svoju vlastnú ochranu, a teda za svoju bezpečnosť, obranu, bojové zabezpečenie, bezpečnostné alebo ochranné opatrenia. Hlavným aspektom ochrany je ochrana síl, ktorá vychádza zo základnej definície o ochrane síl. (VDG-30-01/Oper., 2019, AJP-3.14, 2015)

Tá vychádza zo štruktúry súborov bezpečnostných opatrení, spoločných činností a defenzívnych opatrení na minimalizovanie zraniteľnosti personálu, výzbroje, zariadení, operácií a činností proti hrozbám a nebezpečenstvám s cieľom zabezpečiť voľnosť manévrov a operačnú použiteľnosť ozbrojených síl. Ochrana síl je všeobecne nevyhnutná pre operácie, a preto zodpovednosťou velenia je uistiť sa, že všetky vojenské jednotky sú schopné primerane sa brániť a chrániť pred prevládajúcimi hrozbami v celom spektre vojenských operácií. (SPG-2-8/Sprav, 2012, AJP-3.14, 2015)

Cieľom ochrany síl bude udržať alebo obnoviť bojový potenciál a operačnú použiteľnosť ozbrojených síl. Účelom ochrany síl bude plánovať, riadiť a koordinovať vykonávanie širokého spektra aktívnych a pasívnych opatrení na ochranu síl, a tým znásobiť účinok ich operačného použitia. (SVD 304, 2008, AJP-3.14, 2015)

Prioritou ochrany síl je zabezpečiť rovnováhu v ozbrojenom konflikte (bojovej činnosti) medzi potrebou chrániť jednotlivé spôsobilosti a zároveň umožniť rozsiahlu operačnú voľnosť manévru. Je málo pravdepodobné, že pri vedení bojovej činnosti budú mať sily a prostriedky k dispozícii všetky spôsobilosti na ochranu všetkých prvkov síl v rovnakom rozsahu. Hlavnú úlohu pri plánovaní ochrany síl zohrajú stanovenia jej priority. Priority sa budú klásť na ochranu ťažiskových prvkov vlastných síl. Medzi tie bude patriť logistika a nehmotné ťažiská, ako sú operačná súdržnosť alebo politická vôľa. Politická vôľa bude ovplyvňovaná verejnou mienkou.

Ochrana síl vyžaduje použitie aplikácie preventívnych opatrení a reakcií, ktoré sú prioritne stanovené na základe celkovej úlohy a hrozby. (VDA-30-60/VzS, 2018, ATP-3.3.6, 2016). Príklad preventívnych opatrení a činností môže zahŕňať: spravodajskú činnosť, prieskum, ochranu perimetra, rozptyl, maskovanie alebo utajenie. (SVD 304, 2008)

Ochrana síl je jednou z hlavných priorít veliteľa ozbrojených síl a kľúčovým subjektom operačného plánovania. Cieľom ochrany síl je zhodnotenie hrozieb a použitie adekvátnych kapacít a spôsobilostí na ochranu personálu, bojových, podporných a špeciálnych síl a nasadených prostriedkov do operácie a po skončení operácie. Zabezpečuje uplatňovanie takých implementovaných opatrení, ktoré neobmedzia flexibilitu alebo aktívnosť nasadených síl a neovplyvnia ťažisko (sústredenie hlavného úsilia) operácie. Pri plánovaní sa musia presne identifikovať predpoklady súvisiace s ochranou síl, ktoré sú relevantné pre danú úlohu. Väčší dôraz sa kladie na realizáciu ochrany síl po skončení vojenskej operácie pri návrate k stabilite bezpečnosti.

Ochrana síl v procese plánovania a realizácie operácií bude zložená z jednotlivých fáz. Fáza:

- monitorovania bezpečnostného prostredia a informovania príslušných riadiacich prvkov,
- analýzy a hodnotenia bezpečnostnej situácie,
- plánovania riešenia krízovej situácie,
- realizácie opatrení na riešenie krízovej situácie,
- návratu k stabilite (bezpečnosti).

ZÁVER

Zo získaných poznatkov v skúmanej problematike, môžeme konštatovať, že ochrana síl sa v jednotlivých spojeneckých krajinách môže odlišovať z pohľadu filozofie, pravidiel a priority. Odlišnosti môžeme pozorovať najmä v základnej špecifikácii plnených úloh zabezpečenia ochrany síl a v jednotlivých implementovaných opatreniach ochrany síl. Význačná bude pri plánovaní a implementácii opatrení ochrany síl vo vlastných ozbrojených silách. Hlavná snaha a úsilie bude umožniť silám vykonávať ich úlohu nezávisle od bojovej činnosti protivníka. V mnohonárodných silách (skupinách) by tieto rozdiely mali byť dané do súladu a synchronizovať ich s celkovým prístupom k ochrane spoločných (mnohonárodných) síl.

V skúmanej problematike bola vykonaná komparatívna analýza aliančného a domáceho doktrínálneho prostredia, pričom musíme poukázať na neaktualizáciu jednotlivých domácich doktrín. SVD 30, Doktrína pre plánovanie a vedenie spoločných operácií a SVD 50, Doktrína plánovania vojenských operácií boli vydané ešte v roku 2006 (stále platné), pričom ich pendant AJP-3, Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations a AJP-5, Allied Joint Doctrine for the Planning of Operations boli revidované v roku 2019. SVD 304, Spoločná vojenská doktrína pre ochranu síl bola vydaná v roku 2008, pričom AJP 3.14, Allied Joint Doctrine For Force Protection bola revidovaná v roku 2015. V súčasnej dobe čakáme na revíziu SVD 304, ktorú nahradí SPJ-B-3-14/Oper, Spoločná vojenská doktrína - Ochrana síl. Revidovanie predmetných domácich doktrín v skúmanej problematike, ako u vrcholovej Doktríny OS SR (F) z roku 2023, ktorá bola naviazaná na revíziu AJP-01 (F) z roku 2022, bude prínosom pre domáce doktrínálne prostredie.

Ochrana síl z pohľadu vojenského umenia sa musí dôkladne plánovať na strategickej, operačnej a taktickej úrovni. Plánovanie ochrany síl je neoddeliteľnou súčasťou procesu operačného plánovania a musí byť plne integrované a koordinované vo všetkých fázach procesu operačného plánovania. Plánovanie ochrany síl stanovuje požiadavky a identifikuje nevyhnutné

opatrenia a prostriedky s cieľom minimalizovať všetky straty (riziká) na ozbrojené sily. Pričom je potrebné si zachovať operačnú efektívnosť a kontinuitu síl. Zloženie a štruktúra síl by mala odrážať požadované prvky a zložky ochrany síl, ktoré sú potrebné pre vytvorenie (operačného dizajnu) Operačného plánu. Požiadavky na ochranu síl musia byť jasne identifikované, vrátane implementovaných špecifických opatrení ochrany síl pre vyjadrenie odozvy v rámci rôznych kategórií hrozieb.

Plánovanie ochrany síl je cyklický proces, ktorý obsahuje identifikáciu a analýzu hrozieb, zraniteľností a rizík. Účelom plánovania ochrany síl je implementácia nevyhnutných alebo aj špecifických opatrení, ktoré sa musia realizovať, aby sa minimalizovala zraniteľnosť síl a predišlo sa oslabeniu síl v priebehu operácie. Ďalším účelom ochrany síl bude definovať požiadavky na zdroje (personál, materiál, financie, a pod.), ktoré sú potrebné na zabezpečenie potrebnej úrovne (odolnosti a sily) ochrany síl.

Na záver môžeme konštatovať, že ochrana síl je súhrn ochranných opatrení, ktoré sú implementované proti protivníkovej činnosti k zabezpečeniu alebo zabráneniu škody, ujmy, či straty chránených záujmov na ozbrojené sily. Kľúčovú rolu pri obrane štátu zohráva a bude zohrávať ochrana síl, jej odolnosť a schopnosť efektívne vykonávať vojenské operácie a využívať všetky výhody operačného prostredia na dosiahnutie stanovených cieľov.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- AJP-01. 2022. *Allied Joint Doctrine*, Edition F version 1. Brussels: NATO Headquarters – NSO. 166 s.
- AJP-3. 2019. *Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations*. Brussels: NATO Headquarters – NSO. 164 s.
- AJP-3.14. 2015. *Allied Joint Doctrine For Force Protection*. Brussels: NATO Headquarters – NSO. 97 s.
- ATP-3.2.1. 2018. *Allied Land Tactics*. Brussels: NATO Headquarters – NSO. 302 s.
- ATP-3.3.6. 2016. *NATO Force Protection Doctrine For Air Operations*. Brussels: NATO Headquarters – NSO. 105 s.
- AJP-5. 2019. *Allied Joint Doctrine for the Planning of Operations*. Brussels: NATO Headquarters – NSO. 134 s.
- Doktrína OS SR (E). 2020. Bratislava: Generálny štáb OS SR. 123.s.
- Doktrína OS SR (F). 2023. Bratislava: Generálny štáb OS SR. 151.s.
- Obranná stratégia SR. 2021. Bratislava: Ministerstvo obrany Slovenskej republiky.
- SPG-2-8/Sprav. 2012. *Služobná pomôcka – Ochrana pozemných síl pred sledovaním*. Trenčín: Veliteľstvo pozemných síl OS SR. 114 s.
- SPIĽÝ, P. - HRNČIAR, M. *Vojenská taktika 1: vysokoškolská učebnica* [online]. 2. doplnené a upravené vydanie. Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2022. ISBN 978-80-8040-623-3 [online]. DOI: <https://doi.org/10.52651/vt.b.2022.9788080406233>
- SPJ-5-4/Oper. 2021. *Služobná pomôcka - Plánovanie operácií na operačnej úrovni*. Banská Bystrica: Spoločné operačné veliteľstvo OS SR. 242 s.
- SVD PS OS SR. 2010. *Vojenská doktrína pozemných síl ozbrojených síl Slovenskej republiky (C)*, Bratislava: Generálny štáb OS SR. 127 s.

- SVD 30. 2006. *Doktrína pre plánovanie a vedenie spoločných operácií (B)*. Bratislava: Generálny štáb OS SR. 132 s.
- SVD 50. 2006. *Doktrína plánovania vojenských operácií (B)*. Bratislava: Generálny štáb OS SR. 50 s.
- SVD 304. 2008. *Spoločná vojenská doktrína pre ochranu síl*. Bratislava: Generálny štáb OS SR. 45 s.
- VDA-30-60/VzS (A). 2018. *Vojenská doktrína - Ochrana síl NATO vo vzdušných operáciách*. Zvolen: Veliteľstvo Vzdušných síl OS SR. 135 s.
- VDG-30-01/Oper. 2019. *Taktika vedenia operácií v pozemnom prostredí (C)*. Trenčín: Veliteľstvo pozemných síl ozbrojených síl SR. 380 s.

kpt. Ing. Martin BAKIČ

Externý doktorand katedry bezpečnosti a obrany

Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, Demänová 393, 031 01 Liptovský Mikuláš,

Email: mattibak@gmail.com